

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Corfforaethol
DYDDIAD	16 Chwefror 2017
PWNC	laith syml
AWDURON	Y Cyngorwyr John Wyn Williams ac R.H.Wyn Williams

1. Pa bwnc oedd dan sylw?

Gwaith y grwp ymchwiliad oedd edrych ar pa mor syml a hawdd i'w ddeall yw'r termau mae'r Cyngor yn eu defnyddio mewn holiaduron.

Roeddem wedi penderfynu edrych ar hyn ar ôl i waith blaenorol gyda Grwp Ymgysylltu Gwynedd adnabod mai un o wendidau holiadur Her Gwynedd oedd fod rhannau o'r holiadur yn defnyddio iaith gymhleth a gormod o 'dermau Cyngor'. Roedd hynny yn wir yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Roedd y grwp yn gobeithio adnabod camau i helpu swyddogion i wella safon holiaduron a'u gwneud yn fwy clir i'r bobl oedd yn eu hateb.

2. Beth wnaeth y grwp?

a) Deall beth sy'n digwydd rwan.

Gwnaeth y grwp siarad gyda Sion Gwynfryn Williams (Rheolwr Cyfathrebu ac Ymgysylltu) a Jen Rao (Swyddog Ymgysylltu) i ddeall beth yw'r drefn o fewn y Cyngor wrth greu holiaduron ar hyn o bryd.

Gwnaeth Sion a Jen egluro eu bod hwy a'u tim yn gyfrifol am helpu llunio prif holiaduron y Cyngor. Roeddent hefyd yn egluro nag oedd ganddynt ddigon o staff i gefnogi pob darn o waith, ac 'roedd nifer helaeth o holiaduron yn cael eu llunio gan swyddogion yn y gwahanol adrannau.

b) Siarad gydag arbenigwyr ar iaith glir.

Gwnaeth y grwp benderfynu siarad gydag arbenigwyr o Ganolfan Bedwyr ym Mangor hefyd. Roedd Dr Llion Jones (Cyfarwyddwr Canolfan Bedwyr) ac Eleri Hughes (Prif Diwtor Iaith Canolfan Bedwyr) yn gallu rhannu rhai o brif egwyddorion Cymraeg Clir a Plain English.

- Defnyddio 'ni' (Cyngor Gwynedd) a 'chi' (pobl Gwynedd)
- Ysgrifennu i gyfleu gwybodaeth ac nid i greu argraff.
- Peidio defnyddio cymalau diangen, e.e. "Arbed £59,396" yn lle "Dileu'r gyllideb cynnal gan arbed £59,396".
- Cadw brawddegau'n fyr – dim mwy na 25 gair (gellir newid y gosodiadau ar y cyfrifiadur i ddod â diffiniad Cysill o frawddeg sy'n rhy hir i lawr i 25 gair)
- Defnyddio geirfa symlach, fwy cyffredin, geiriau 'bob dydd', e.e. "creu" yn lle "datblygu"; "lonydd" yn lle "rhwydwaith o lonydd"; "cynlluniau eraill" yn lle "cynlluniau amgen", "edrych ar ôl" yn lle "cynnal".
- Defnyddio llai ar y negyddol, e.e. os nad ydych yn cofrestru, ni chewch bleidleisio > os cofrestrwch, cewch bleidleisio.
- Defnyddio llai ar yr amhersonol, e.e. gwneir dros 300,000 o deithiau > mae yna dros 300,000 o deithiau.
- Defnyddio berfenw / ansoddair yn lle enw, e.e. gordyfiant > gordyfu / tyfu'n wyllt.

- Defnyddio ffurf hir y ferf, e.e. 'Rydyn ni yn ysgrifennu atoch', yn hytrach nag 'Ysgrifennwn atoch', oherwydd y gall ffurf gryno'r ferf awgrymu weithiau mai yn y dyfodol fydd rhywbeth yn digwydd.
- Defnyddio brawddegau gweithredol yn lle rhai goddefol, e.e. Na fyddai gordyfiant yn cael ei reoli > methu rheoli gordyfiant, er mwyn gwneud y darn yn fwy bywiog, uniongyrchol a haws ei ddeall.

c) Edrych ar holiaduron diweddar

Er mwyn deall os oedd pob holiadur a gyhoeddwyd gan y Cyngor yn defnyddio iaith gymhleth penderfynodd y grwp edrych ar rai enghreifftiau diweddar. Daeth y grwp i'r casgliad fod yr holiaduron yn hawdd i'w deall ar y cyfan, ond fod lle i wella mewn rhai manau.

- Bod lle i wella gosodiad rhai holiaduron fel nad yw'r fersiynau Cymraeg a Saesneg yn tarfu ar ei gilydd.
- Bod rhannau o rai holiaduron yn llafar, e.e. yn defnyddio geiriau fel 'amdan', a rhannau eraill yn fwy ffurfiol, sy'n awgrymu bod mwy nag un awdur wedi gweithio ar yr holiadur. Mae'n bwysig sicrhau bod yr arddull yn gyson drwy'r ddogfen gyfan.
- Bod lle i ystyried y datganiadau a'u trefn, hynny yw, dylent fynd o un pegwn i'r llall, h.y. Cytuno'n gryf / Cytuno / Ddim yn gwybod / Anghytuno / Anghytuno'n gryf / Ddim yn berthnasol.
- Mae'n bwysig bod awduron dogfennau yn gwirio cyfieithiadau'n ofalus er mwyn gwneud yn siŵr bod ystyr y gwreiddiol wedi'i gyfleu'n llwyr ac yn gywir.

3. Beth yw'r casgliadau o'r gwaith?

Roedd pawb oedd yn rhan o'r gwaith yn gweld fod lle i ddefnyddio iaith gliriach mewn nifer o feysydd ar draws y Cyngor ee wrth lunio adroddiadau i bwlgorau. Roedd pawb hefyd yn cyd-weld fod angen adnabod un maes i wneud gwahaniaeth i ddechrau, a phenderfynwyd canolbwyntio ar holiaduron.

Penderfynwyd ar y camau yma:

- Bod yr Uned Cyfathrebu ac Ymgysylltu a Chanolfan Bedwyr yn cyd-ddatblygu canllawiau byr (dim mwy na 2 ochr A4) i staff ar lunio holiaduron mewn iaith syml. Penderfynwyd hefyd eu bod yn creu rhestr eirfa / ymadroddion i'w hosgoi.
- Bod Canolfan Bedwyr hefyd yn rhoi mewnbwn i becyn mewnlol o ganllawiau ar gyfer trefnu cyfarfodydd cyhoeddus, datganiadau i'r wasg, ayb sydd wrthi'n cael ei greu ar hyn o bryd.
- Cynnal peilot o'r canllaw holiaduron gydag adran benodol o'r Cyngor i weld oes effaith o'i gyflwyno cyn ystyried sefydlu cynllun ehangach.